

تمثیل در داستان مزرعه حیوانات نوشته جورج اورول

دکتر فاطمه عزیزمحمدی*

چکیده

تحقیق حاضر تحلیلی از سبک‌های ادبی است و به بررسی تشبیه ادبی، اهمیت تمثیل و تغییر زبان‌شناسی یا سوء استفاده از زبان در داستان مزرعه حیوانات نوشته جورج اورول می‌پردازد. سوء استفاده سیاسی از زبان توسط جورج اورول یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد داستان مزرعه حیوانات و بخش غیرقابل تفکیک از تشبیه اوست. داستان به نظر ساده مزرعه حیوانات در واقع یک تشبیه ادبی است که به نزاع بر سر قدرت، غضب، ارباب، بهره‌برداری، دورویی، فساد، نقشه‌های سیاسی و وحشت از طبقات حاکم که در هر شکلی ممکن است ظاهر شوند (انسانی یا حیوانی)، اشاره دارد. در هر حال موضوع اصلی این است که اورول با داشتن سبک نثر دقیق و کمال‌گرا، این مسئله را با استفاده از تصویرهای زنده و استفاده هنرمندانه از صنایع ادبی، جالب و سرگرم‌کننده ساخته است. این داستان با سبک نوشتاری واضح، به شکل فریب آمیزی ساده، اما خلاقانه و دارای زبانی رسا، منبعی از زیباشناختی عظیم و لذت فکری و نگرش سیاسی محسوب می‌شود.

واژه‌های کلیدی

اورول، تشبیه به‌عنوان یک صنعت ادبی، تمثیل، تغییر زبان، نگرش سیاسی

* دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، اراک، ایران. (نویسنده مسؤول)

تشبیه، در یک متن ادبی در واقع استفاده از یک زبان توصیفی و زنده است برای عمق بخشیدن به اثر (Imagery، ۲۰۱۶)، تشبیه، استفاده از زبان تمثیلی برای بیان عقاید، کارها، رویدادها، اهداف و کاراکترها به شیوه‌ای است که برای انسان خوشایند باشد و درک خواننده از اثر را عمیق‌تر کند؛ بنابراین نقش تشبیه ادبی در ادبیات ایجاد یک نمایه تصویری و کمک به تصویرسازی و قوه تخیل خواننده برای تجسم کردن صحنه‌ها، حوادث و کاراکترهای توصیف شده در یک گفتمان نوشته شده است.

تمثیل یکی از انواع تشبیه به شمار می‌آید. از ظاهر تمثیل می‌توان به واقعیت‌های اجتماعی برد. ادبیات آینه تمام نمای اجتماع است. به عبارت دیگر، ادبیات اصیل‌ترین نمود اوضاع و شرایط جامعه و مهم‌ترین عامل انتقال و دگرگونی فرهنگ و اندیشه است. نقد اجتماع و بررسی جامعه شناسانه آثار ادبی می‌تواند اجتماع را بهتر به ما بشناساند (بهبهانی، ۱۳۸۷: ۴۳).

کادن^۷ تمثیل را مشتق از کلمه یونانی Allegoric می‌داند و آن را بدین گونه تعریف می‌کند: تمثیل حکایتی است در نثر یا نظم با دو معنی: معنی نخستین یا معنی ظاهری و معنی ثانویه. تمثیل یک داستان است. بنابراین، می‌توان آن را در دو لایه یا سطح فهمید و خواند (و در بعضی موارد حتی تا سه مفهوم را نیز در بردارد). قالب آن می‌تواند ادبی یا تصویری باشد (یا هر دوی آن‌ها) ... (بهبهانی، ۱۳۸۷: ۴۶-۴۵).

تمثیل سیاسی

برخی از تمثیل‌ها، تمثیل سیاسی هستند. در تمثیل سیاسی، نویسنده با تغییر شخصیت‌ها می‌خواهد خود را از خطری که سخن مستقیم در بردارد، حفظ کند (بهبهانی، ۱۳۸۷: ۴۸). نمونه‌هایی از تمثیل سیاسی را در شعر و نثر نویسندگان سراسر جهان می‌توان مشاهده کرد.

به عنوان مثال در شعر پیرز پلومن^۱ منسوب به ویلیام لنگلند، سوئیت^۲ با داستان سفرهای گالیور، منظومه موش و گربه عبید زاکانی. کتاب فاخر و پر ارزش کلیله و دمنه نیز با استفاده از چنین شیوه‌ای به بیان مسائل سیاسی می‌پردازد (بهبهانی، ۱۳۸۷: ۴۹). برخی از نویسندگان و شاعران معاصر نیز از تمثیل در آثار خود بهره برده‌اند.

در دوره معاصر ایران، نویسندگانی چون هدایت، به آذین، ساعدی و شاعرانی چون نیما یوشیج و اخوان ثالث در مقایسه با دیگران، در حوزه مسائل سیاسی و اجتماعی و حتی نگرش ایدئولوژیک، اندیشه‌هایی متمایزتر و سیستماتیک‌تر داشتند. به این خاطر بیشترین تمثیل‌های معاصر را باید در آثار آن‌ها جستجو کرد (شیری، ۱۳۸۹: ۳۷).

یکی دیگر از آثار تمثیلی سیاسی، مزرعه حیوانات اثر جورج اورول^۳ است. این داستان در قالب یک فابل^۴ (حکایت حیوانات) ارائه می‌شود. یعنی با استفاده از حیوانات به عنوان شخصیت‌های اصلی، فضای حاکم بر اتحاد جماهیر شوروی در زمان دیکتاتوری استالین و تصفیه‌های استالینی را نشان می‌دهد و جایگزینی استبدادی به جای استبداد دیگر را در قالب تمثیل به خواننده می‌نمایاند (بهبهانی، ۱۳۸۷: ۴۹).

فابل (حکایت حیوانات)

فابل روایت کوتاهی است که رهنمودی اخلاقی را بیان می‌کند یا دیدگاهی اخلاقی را انتقال می‌دهد. فابل اغلب داستان حیوانات است که در آن قهرمانان داستان‌ها به مانند انسان‌ها رفتار می‌کنند و ویژگی‌های انسانی معمول، نقص‌ها، تمایلات و گرایش‌های مربوط به رفتارهای انسانی را آینه داری می‌کنند. در همان حال قهرمانان فابل همواره ویژگی‌های حیوانی مشخصی را عهده‌دار می‌شوند که در مقام اشتراکاتی متداعی، میان ساحت‌های انسانی و حیوانی

۱Piers Plowman

۲Jonathan Swift

۳Animal Farm

۴George Orwell

Fable

شماره ۳۳ ❖ سال چهاردهم ❖ فصلنامه زیبایی‌شناسی ادبی □

عمل می‌کنند (قاسمی‌پور و آذر پناه، ۱۳۹۴: ۴۳-۴۲). در فابل حیوانات مطابق با طبیعت خود عمل می‌کنند جز این که سخن گویند (تقوی، ۱۳۷۶: ۹۳). در ادبیات انگلستان، به خصوص در داستان‌نویسی، فانتزی و تخیلی‌نویسی، قدمت و کارایی خاص خود داشته و دارد به طوری که ادبیات دیگر ملل را تحت تأثیر خود قرار داده و می‌دهد (حبیبی، ۱۳۸۲: ۱).

بر این اساس است که دیوید لاج می‌گوید: «در این شاهکارها، [مثل سفرهای گالیور و مزرعه حیوانات] نوعی رئالیسم ظاهری بازنمایانه جنبه باورپذیری عجیبی به رویدادهای خیالی می‌بخشد و بازی با تناظرها چنان هوشمندانه و ذوق‌ورزانه است که هیچگاه پیش‌بینی‌پذیر و کسالت‌بار نمی‌شود. بخشی از لذت این نوع داستان‌ها در این است که هوش و ذکاوت ما به کار می‌افتد و ما با تعبیر و تفسیر این نوع تمثیل به هوش و ذکاوت خودمان می‌بالیم» (قاسمی‌پور و آذر پناه، ۱۳۹۴: ۴۲).

سبک نثر اورول

تمایلات شدیداً آموزشی نویسنده کتاب مزرعه حیوانات با استفاده کارآمد از تشبیه ادبی و صنایع ادبی مختلف محقق می‌شوند. برای اورول شکل‌های قدرتمند تشبیه ادبی به کار رفته در داستان علمی تخیلی مزرعه حیوانات (که اولین بار در سال ۱۹۴۵ چاپ شد و ۵۷ بار تجدید چاپ شد)، تمثیل (تمثیل سیاسی)، نمادگری، طنز، هجو، شخصیت بخشی (تجسم)، تئاتر مضحک، کاریکاتور و سبک گروتسک (مضحک و عجیب غریب) می‌باشد. به عبارت دیگر، تشبیه ادبی اورول ابزاری است که تمام شکل‌های ادبی اشاره‌شده را با هم ترکیب می‌کند. در عوض، نمادگری، طنز، هجو، شخصیت‌سازی و غیره در این چارچوب تمثیل استفاده می‌شوند و بنابراین تمثیل مهم‌ترین بخش از صنعت ادبی تشبیه برای معرفی حیوانات به‌عنوان نمادهایی از چهره‌های تاریخی (کی، مارکس، وی. لنین، جی استالین و دیگران) گروه‌ها و کشورهای طبقاتی (انگلستان، آلمان، ژاپن و غیره) (دیکشنری نیواسپیک، ۱۹۸۴، رادِن، ۱۹۹۹) محسوب می‌شود و پیام آن برای خوانندگان این است که تمام انقلاب‌های خشونت‌آمیز در ابتدا در سرکوب رژیم‌های توتالیتار (وابسته به حکومت یکه‌تازی و دارای حکومت مطلقه و

دیکتاتوری) موفق‌اند اما در طول زمان به رژیم‌های سرکوب‌شده تبدیل شده و از دست‌کاری زبان به‌عنوان وسیله‌ای برای انتشار ایدئولوژیِ اشتباه خود استفاده می‌کنند.

سبک نثر دقیق اورول نزدیک به کمال است و به‌خوبی با پیچیدگی هنری در پروژه مزرعه حیوانات مطابقت پیدا کرده، طوری که باعث شده شخصیت‌های داستان هم به‌عنوان حیوان و هم به‌عنوان انسان یا حیوانات با خصوصیات انسان قابل‌باور شوند (مولینوکس، ۲: ۱۹۸۹). اورول حیوانات و انسان‌ها را مانند هم تصور می‌کند و ماهیت وابسته به خوک را مبنایی برای فساد، ریشه تمام بدی‌ها در نظر می‌گیرد. تشبیه او به نزاع بر سر قدرت، غضب، ارعاب، برنامه‌های سیاسی و ترور، دست‌کاری و بهره‌برداری اشاره دارد. تمام این‌ها نشانه ظلم و دیکتاتوری، عدم وجود آزادی و امنیت برای مردم عامی است.

به‌رحال موضوع مهم و اصلی این است که اورول با قوه تحلیل عالی خود و استفاده هنرمندانه از صنایع ادبی، داستان خود را ساختگی و جالب کرده است.

اورول (۷: ۱۹۶۸) زمانی که مشغول نوشتن داستان مزرعه حیوانات بود بیان کرد که «من، با آگاهی کامل سعی کرده‌ام هدف سیاسی و هدف هنری را در یک قالب مطرح کنم؛ بنابراین اگر بگوییم تشبیه هنری اورول با هدف انتقاد از برخی اهداف اجتماعی - سیاسی و واقعیت‌ها عنوان شده است، اشتباه نخواهیم کرد.

تمثیل اورول در گفتمان

طرح داستان مزرعه حیوانات بر اساس مجموعه‌ای از تصاویری است که تجربه توتالیتاریسم را ایجاد می‌کند. این طرح داستان، تمثیلی است که در آن حیوانات نقش‌های انقلابیون بلشویک روسیه را بازی می‌کنند و آن‌ها مالکان مزرعه را سرنگون و برکنار می‌کنند و جامعه‌ای جدید تشکیل می‌دهند که در آن تمام حیوانات در ابتدا برابر هستند، اما به‌زودی اختلاف در میان گونه‌ها و طبقات مختلف پدیدار می‌شود و فساد سیاسی باعث سقوط رژیم می‌شود. ایدئولوژی این جامعه نیز تغییر می‌کند و توسط افراد در پست‌های مختلف قدرتی دست‌کاری می‌شود (خوک ناپلئون و دار و دسته او). مزرعه به‌طورکلی با تبلیغاتی برای

«سازش حیوانات برای حفظ و محافظت از موقعیت خوک‌ها و برنده شدن برتری دار و دسته خوک‌ها، پر شده بود» (ای. ای. فونسیکا، ۱۹۹۸-۱۹۹۹: ۱۱).

طرح داستان با تصویر عجیب و غریبی از یک انسان به نام آقای جونز، رئیس مزرعه مانور که دیکتاتوری و طلسم او باعث شده که یک موقعیت ایده‌آل برای انقلاب حیوانات ایجاد شود، آغاز می‌شود. بخش کمتر تخیلی، تصویر طنز آمیز از یک نظریه‌پرداز خوک مانند با ذهن منفی به نام میجر پیر است که در واقع مظهر مارکسیست و ایدئولوژی وابسته به لنین است که انقلاب را شروع کرد.

دوازده سال از عمرش می‌گذشت و اخیراً کمی تنومند شده بود، اما خوک با عظمتی بود و با این‌که دو دندان نیشش هیچ‌گاه کنده نشده بود ظاهری مهربان و مجرب داشت (ص ۲).

ظاهر خشن میجر، زیر ظاهر مهربان او پنهان شده بود؛ ظاهری مهربان و مجرب با دندان‌هایی که هرگز کنده نشده بود. ناپلئون جوان‌تر (لنین و استالین که در یک کاراکتر جمع شده بودند)، اسنوبال (تروتسکی) و اسکولر (یک مبلغ که رسانه‌ها را در کل نشان می‌داد) اصول میجر در ایدئولوژی حیوان‌گرایی را بیان کرده، جونز کشاورز را در یک نبرد شکست داده و تمام این‌ها را برای ایجاد مزرعه حیوانات خود در نظر می‌گیرد. تصویر طبقه کارگر به شکل باکستر احمق در آمده است که خود را با تعصب زیاد وقف کرده و قدرت خود را برای رفاه، صلح و دوستی مزرعه می‌داند و کار سخت و اطاعت کردن از ناپلئون و دار و دسته او را وظیفه می‌داند. در نهایت ناپلئون، کارگر وفادار خود را برای خرید مقدار بیشتر ویسکی می‌فروشد. آنچه ناپلئون را در غضب قدرت توانا می‌کند، رشد فکری اندک طبقه کارگر است که با باکستر نشان داده شده است. مولینوکس (۱۱: ۱۹۸۹) تصویری که اورول از طبقه کارگر کشیده را بسیار «وحشتناک و افترا آمیز» می‌داند و ادعا می‌کند که درست است که رشد فکری کارگران به واسطه شرایط اجتماعی، فقر، آموزش اندک و کار زیاد آسیب‌دیده اما این مشخصات نه ذاتی هستند نه غیرقابل تغییر و حتی وقتی اعتماد برای مقاومت از بین می‌رود، - همان‌طور که اورول عنوان کرده - هرگز احمق و سست نیستند و مغزشان شستشو داده نشده است.

انحطاط این انقلاب به درگیری بین اهداف عالی در برابری، آزادی و دموکراسی و

□ فصلنامه زیبایی‌شناسی ادبی ❖ سال چهاردهم ❖ شماره ۳۳

مشخصات انسانی/حیوانی و حرص و طمع برای قدرت منجر شد. ایده‌های غلط در مورد هوش برتر، تجربه و قابلیت‌های رهبری خوک‌ها باعث شده بود که مشخصات اشاره‌شده به آن‌ها پنهان بماند. طنز در واحدهای زبانی بیان‌شده بود: «حیوانات باهوش‌تر» و آن‌ها آگاه بودند که موظف‌اند خود را برای آن آماده سازند. کار تعلیم و مدیریت به عهده خوک‌ها که هوشیارتر از سایر حیوانات شناخته‌شده بودند، افتاد.

نطق میجر، به حیوانات زیرک‌تر مزرعه دید تازه‌ای نسبت به زندگی داده بود. آن‌ها نمی‌دانستند انقلابی که میجر پیش‌بینی کرده کی جامه عمل به خود خواهد پوشید و هیچ دلیلی نداشتند که تصور کنند این انقلاب در خلال زندگی خودشان صورت خواهد گرفت اما کاملاً آگاه بودند که موظف‌اند خود را برای آن آماده سازند (ص ۷).

برای اطمینان از به دست آوردن اطلاعات در مورد این اقلیت کوچک و کنترل داشتن بر روی ثروت و همچنین حفظ اکثریت وسیع سرکوب‌شده، یک صنعت بلاغی سیاسی قدرتمند مورد نیاز است. برای توجیه انحصار طلبی منابع توسط خوک‌ها، آمار غلطی در مورد موفقیت مزرعه پخش شد. وقتی ناپلئون شروع کرد مانند انسان عمل کند صاف راه برود، در رختخواب بخوابد، لباس بپوشد، شلاق دست بگیرد، روی دم بچه‌های خود روبان ببندد تا بچه‌های او از بقیه خوک‌ها متمایز شوند، لباس مورد علاقه خود را با لباس‌های خانم جونز با پارچه مزین کند، ویسکی بنوشد، پاسور بازی کند و در فعالیت‌های دیگر که خلاف اصول حیوانات است شرکت کند - اسکوئیلر از تبلیغات قدرتمند استفاده می‌کند (یکی از ابزارهای اجتناب‌ناپذیر در هر نوع سیاست) تا اقدامات یادآوری شده به دیگر حیوانات را توجیه کند، آن‌ها را متقاعد کند که ناپلئون یک رهبر قدرتمند است و آن‌ها گرسنه هستند و به دلیل نقشه‌های خصمانه دشمنان خارجی و داخلی باید زیاد کار کنند. آرزوی ناپلئون برای رهبری، یک الگوی مادی از زندگی و اشاره‌ای به سیاستمداران انسانی است. شام افراطی کراون دربی، سبک زندگی سیاستمدار فاسدی که خبر از طبقات دیگر ندارد را نشان می‌دهد (ای. ای. فونسیکا، ۱۹۹۹: ۱۲-۱۹۹۸). مجازات اعدام برای افرادی که علیه دولت اقدام می‌کنند نیز از ویژگی‌های دیکتاتوری ظالمانه است. برگشت مزرعه به وضعیت اصلی (حتی در بدترین شکل)، نتیجه انحطاط سیاسی است. امروزه این واقعیت پشت

شماره ۳۳ ❖ سال چهاردهم ❖ فصلنامه زیبایی‌شناسی ادبی □

سیاست‌های بسیاری از کشورها است.

سوءاستفاده و دست‌کاری زبان به‌عنوان ابزاری از قدرت و کنترل، یکی از موضوعات اصلی اورول است. اورول با صحبت کردن در مورد اهمیت زبان شفاف و دقیق معتقد است که رابطه نزدیکی بین ریاکاری، نادرستی، حسن تعبیر، بی‌مفهوم بودن، ایدئولوژی سرکوب‌گرانه و نشر نامفهوم و دست‌کاری شده وجود دارد و چنین نثری یک ابزار قدرتمند از دست‌کاری سیاسی است که دروغ‌ها را درست و قاتل را قابل احترام جلوه می‌دهد (اورول، ۲۰۰۶) و تمایل دارد حقیقت را به‌جای بیان کردن، کتمان کند (شلدن، ۱۹۹۱: ۳۹۳). سوءاستفاده سیاسی از زبان توسط اورول یکی از بارزترین ویژگی‌های داستان مزرعه حیوانات است و بخش اجتناب‌ناپذیر تشبیه آن محسوب می‌شود. تشبیه اورول زمانی بسیار فعال است که روش‌هایی را آشکار می‌کند که در آن افراد دارای قدرت، اغلب از زبان و بلاغت برای پنهان کردن حقیقت با هدف به دست آوردن کنترل سیاسی و اقتصادی استفاده می‌کنند؛ بنابراین تشبیه نویسنده به شکل کاملاً زنده در ترکیبات زبانی او در هفت فرمان عالم حیوانی و تحریف‌های بعدی او با هدف توجیه کردن رفتار حاکمان، بیان شده است.

فرمان‌های اصلی که پس از پیروزی حیوانات تدوین شد و روی دیوار قیرآلود با رنگ سفید نوشته شد تا همگان بتوانند از فاصله سی یاردی آن را بخوانند، برای حفظ نظم در مزرعه حیوانات و جلوگیری از رفتارهای زشت انسانی در حیوانات بود. این فرمان‌ها به شرح زیر است:

هفت فرمان

- ۱ - هر چه دو پاست، دشمن است.
- ۲ - هر چه چهار پاست یا بال دارد، دوست است.
- ۳ - هیچ حیوانی نباید لباس بپوشد.
- ۴ - هیچ حیوانی نباید بر تخت بخوابد.
- ۵ - هیچ حیوانی نباید مشروب بنوشد.
- ۶ - هیچ حیوانی نباید حیوان کُشی کند.

۷ - همه حیوانات برابرند (ص ۱۱).

برای مدتی قوانین رعایت شد اما با پیشروی داستان، پیچ و تاب‌های کنایه‌دار در هدف این هفت فرمان رخ داد؛ هر قانون از روی دیوار پایین افتاد و له شد و به صورت مخفیانه با قواعد دیگر جایگزین شد. این تغییر و تبدیل نماد رسانه‌های تحت دیکتاتوری کوتاه نظرانه است که تعداد اندکی ذینفع آن هستند. دو فرمان اول (هر چه دو پاست، دشمن است. هر چه چهار پاست یا بال دارد، دوست است)، به چهارپا خوب است، دو پا بهتر است، تغییر یافت. هر دوی این‌ها به صورت صداهای بی‌مفهوم بع بع گوسفندان بیان شدند و علت آن پنهان کردن ایده مخالف بود.

پرنندگان چیزی از کلمات طویل اسنوبال دستگیرشان نشد ولی توضیحاتش را بر دیوار - «چهارپا خوب، دو پا بد» - پذیرفتند و همه آماده از بر کردن شعار جدید شدند. این شعار روی قلعه و بالای هفت فرمان و با حروفی درشت‌تر نوشته شد. وقتی آن را فرا گرفتند، گوسفندها چنان به آن دل‌بستگی پیدا کردند که هر وقت در مزرعه استراحت می‌کردند ساعت‌ها بع بع می‌کردند، «چهارپا خوب، دو پابد»، بی‌آن که خسته شوند (ص ۱۵).

و دست آخر عوعوی هولناک سگ‌ها و صدای جوجه خروس سیاه بلند شد و شخص ناپلئون با جلال و جبروت در حالی که سگ‌ها اطرافش جست و خیز می‌کردند و با نخوت به چپ و راست نظر می‌انداخت بیرون آمد. شلاقی به دست داشت. سکوت مرگباری همه‌جا را فرا گرفت. حیوانات مبهوت و وحشت‌زده در هم فرو رفتند و به صف دراز خوک‌ها که آهسته در حیاط راه می‌رفتند نگاه می‌کردند. گویی دنیا واژگون شده بود. وقتی اثر ضربه اولیه از بین رفت، لحظه‌ای رسید که با وجود وحشت از سگ‌ها و با وجودی که عادت کرده بودند که لب به شکایت و انتقاد نگشایند، گمان این می‌رفت که اعتراض کنند ولی یک‌مرتبه تمام گوسفندان، هم‌صدا بع بع را سر دادند: **چهارپا خوب، دو پا بهتر! چهار پا خوب، دو پا بهتر! چهار پا خوب، دو پا بهتر!** (ص ۵۶).

شعار تحریف‌شده دیگر نیز بارزترین ویژگی داستان مزرعه حیوانات است و نمونه کاملی از سوءاستفاده سیاسی اورول از زبان است. فرمان چهارم (هیچ حیوانی نباید بر تخت بنخوابد)

شماره ۳۳ ❖ سال چهاردهم ❖ فصلنامه زیبایی‌شناسی ادبی □

به هیچ حیوانی نباید با ملافه در تخت بخوابد تغییر کرد.

موریل ماده که فقط می‌توانست حروف منفصل را بخواند سراغ موریل رفت و گفت «فرمان چهارم را برایم بخوان. در این فرمان گفته نشده که هرگز نباید روی تخت خوابیدی؟» موریل با کمی اشکال آن را خواند و گفت «این حکم می‌گوید هیچ حیوانی با ملافه نباید روی تخت بخوابد. قانون، استفاده از ملافه که یک اختراع انسانی است را تحریم کرده و ما ملافه‌ها را برداشته‌ایم و لای پتو می‌خوابیم» (ص ۲۹).

وقتی حیوانات متوجه شدند که فرمان پنجم (هیچ حیوانی نباید مشروب بخورد) به هیچ حیوانی نباید بیش از حد مشروب بخورد تغییر کرده، دوباره حافظه خود را به خاطر این که قبلاً اشتباه می‌کردند، مؤاخذه کردند.

اما چند روز بعد که موریل پیش خود هفت فرمان را می‌خواند متوجه شد که باز یکی از فرامین طوری نوشته شده که حیوانات غلط به خاطر سپرده‌اند. حیوانات تصور می‌کردند ماده پنج فرمان می‌گوید: هیچ حیوانی نباید مشروب بنوشد اما دو کلمه دیگر در این فرمان بود که آن‌ها فراموش کرده بودند. در واقع ماده پنج می‌گفت «هیچ حیوانی نباید بیش از حد مشروب بنوشد» (ص ۴۶).

فرمان ششم (هیچ حیوانی نباید حیوان دیگر را بکشد) به هیچ حیوانی نباید بدون دلیل حیوان دیگر را بکشد تغییر کرد.

چند روز بعد که کشتارها تخفیف یافت، چندتایی از حیوانات به یاد آوردند یا فکر کردند که ماده ششم فرمان گفته است «هیچ حیوانی نباید حیوان کُشی کند.» و با آن که کسی قصد طرح کردن قضیه در حضور خوک‌ها و سگ‌ها را نداشت ولی همه احساس می‌کردند کشتار حیوانات منطبق با فرامین نیست. کلوور از بنجامین خواهش کرد ماده ششم فرمان را برایش بخواند و وقتی بنجامین طبق معمول گفت در این قبیل امور مداخله نمی‌کند، به سراغ موریل رفت. او فرمان را برایش خواند و آن چنین بود: «هیچ حیوانی نباید بدون دلیل حیوان کُشی کند.» به جهتی از جهات دو کلمه بدون علت از ذهن حیوانات رفته بود. به هر حال متوجه شدند خلاف

فرمان کاری صورت نگرفته است. کاملاً واضح بود کشتن خائینی که با سنوبال هم عهد بودند کاملاً با علت است (ص ۳۸).

فرمان هفتم (همه حیوانات برابر هستند) یعنی تنها فرمانی که روی دیوار باقی مانده بود، در شکل تغییر یافته اش این چنین ظاهر شد «تمام حیوانات برابر هستند اما برخی برابر ترند.»
بنجامین حاضر شد که از قانونش عدول کند. با صدای بلند چیزی را که بر دیوار نوشته بود خواند. بر دیوار دیگر چیزی جز یک فرمان نبود: همه حیوانات برابرند اما برخی برابر ترند (ص ۵۷).

آخرین کاهشی که روی این هفت فرمان صورت گرفت این بود که آن هفت فرمان به یک فرمان «همه حیوانات با هم برابرند اما برخی برابر ترند» تبدیل شد و این نمونه نهایی از سوءاستفاده نظام مند خوک‌ها از زبان و منطق بود، عبارتی بیان‌کننده محتوای بدون مفهومی که از نظر ظاهری و شکل زبانی قابل قبول است، یک اصطلاح دست‌کاری شده به این معنا که درجات مختلفی از برابری می‌تواند وجود داشته باشد و بنابراین به طور مستقیم به دورویی دولت‌ها که تظاهر می‌کنند به اصول برابری مطلق شهروندان معتقد و پایبند هستند اما قدرت و برتری را فقط به گروه کوچکی می‌دهند، اشاره دارد؛ بنابراین در آخر داستان پس از این که اسکولر به کرات فرامین را دست‌کاری می‌کند تا خوک‌ها را از بقیه جدا و متمایز کند، برابری ایده‌آل، دستخوش سوءاستفاده ظالمانه به نفع عده‌ای از حاکمان فاسد قرار می‌گیرد.

طرح کلی داستان مزرعه حیوانات به شکل خلاقانه‌ای در آخرین تصویر از جشن خوک و انسان به تصویر کشیده شده است. در یک طرف این عکس خنده‌آور فوق‌الاده از خیانت به اهداف و آرمان‌های انقلابی به تصویر کشیده شده (مولینثوکس، ۱۹۸۹: ۲) و در طرف دیگر لحظه‌ای از آگاهی و هوشیاری به دست آمده است؛ کشف آزادی احتمالی برای حیوانات یا انسان‌هایی که با شگفتی به این تصویر نگاه می‌کنند (ویلیامز، ۱۹۷۱: ۷۴) و خوشبختانه برای مردمی که تحت رژیم‌های توتالیتریه زندگی می‌کنند، به تصویر کشیده شده است.

دوازده صدای خشمناک یکسان بلند بود. دیگر، این که چه چیز در قیافه خوک‌ها تغییر کرده، مطرح نبود. حیوانات خارج، از خوک به آدم و از آدم به خوک و باز از خوک به آدم نگاه کردند

شماره ۳۳ ❖ سال چهاردهم ❖ فصلنامه زیبایی‌شناسی ادبی □

ولی دیگر امکان نداشت که یکی را از دیگری تمیز دهند (ص ۶۰).

نتیجه

مزرعه حیوانات اثر جورج اورول در واقع انتقاد تند او از سیاست متخاصمانه یک دولت مشخص است، اما این اثر فراتر از کاربرد اصلی‌اش پیش رفته است. این یک حمله پُر پندار و هنرمندانه به هر قدرت سیاسی، نظامی و بلاغی است که به شکل نادرست و ظالمانه‌ای به کنترل کشور می‌پردازد. تخیل قوی جورج اورول به یک تمثیل حیوانی سازمان‌یافته وابسته است که تجربه انسان در ارزش سیاسی و تاریخی را آشکار می‌کند. تحلیل‌های سبک ادبی از ایده‌های کلی این داستان و دست‌کاری‌های زبانی از هفت فرمان عالم حیوانی، ایده عنوان‌شده در مقدمه را با ادغام اهداف سیاسی و هنری تأیید می‌کند. این هدف به‌طور کامل محقق شده است؛ بنابراین اورول با استفاده هنرمندانه از صنایع ادبی و تخیل فوق‌الاده توانسته این داستان را ساختگی و جذاب کند.

منابع و مأخذ

- ۱- بهبهانی، مرضیه، «تمثیل، آئینه اجتماع (سیری در تمثیل‌های ادبیات عرفانی در آثار عطار و مولانا)»، فصلنامه ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی، سال ۴، شماره ۱۳، ۱۳۸۷، ۷۵-۴۳.
- ۲- تقوی، محمد. حکایت‌های حیوانات در ادب فارسی. تهران: انتشارات روزنه، ۱۳۷۶.
- ۳- حبیبی، مجتبی، «قلعه حیوانات: تمثیل تاریخی یا تاریخ تمثیلی»، مجله ادبیات داستانی. شماره ۷۱. ۱۳۸۲، ۱۶-۱۸.
- ۴- شیری، قهرمان، «تمثیل و تصویری نو از کارکردها و انواع آن»، فصلنامه علمی پژوهشی کاوش نامه. سال یازدهم، شماره ۲۰. ۱۳۸۹، ۵۴-۳۳.
- ۵- قاسمی‌پور، قدرت و آذرپناه، آرش، «داستان کوتاه تمثیلی در ادبیات معاصر ایران»، فصلنامه پژوهش‌های ادبی، سال ۱۲، شماره ۴۷، ۱۳۹۴، ۶۸-۳۷.
- 5- E. A. Fonseka, G. , 1998 _ 1999. "How Swinish...! Yet..." _ a Critical Analysis of George Orwell's Animal Farm. // Sihouette. General Sir John Kotelawala Defence Academy Journal, Sri Lanka. See also the online publication by Academia (2016). Available at: <http://www.academia.edu/6657939/_HOW_SWNISH_A_CRITICAL_ANALYSIS_OF_GEORGE_ORWELL_S_A_NIMAL_FARM> [Accessed November 2015].
- 6- Imagery, Copyright 2016. Wikimedia Foundation, Inc. Available at: <<https://en.wikipedia.org/wiki/Imagery>> [Accessed July 2015].
- 7- Molyneux, J. , 1989. Animal Farm Revisited. International Socialism 2/44. See also John Molyneux Archive (2012) Encyclopaedia of Trotskyanism On _ Line (ETOL). Available at: <<https://www.marxists.org/history/etol/writers/molyneux/1989/xx/orwell.html>> [Accessed January 2016].
- 8- Orwell, G. , 1968. Collected Essays, Journalism and Letters of George Orwell. Vol. 1. London: Seeker & Warburg.
- 9- Orwell, G. , 2006. Politics and the English Language. Peterborough: Broadview Press.
- 10- Rodden, J. , 1999. Introduction to Understanding Animal Farm. Westport/London: Greenwood Press.
- 11- Sheldon, M. , 1991. Orwell: The Authorized Biography. NY: Harper Collins.
- 12- The Newspeak Dictionary Animal Farm, 1984. Available at: <http://www.newspeakdictionary.com/go_animal_farm.html> [Accessed February 2015].
- Williams, R. , 1971. Orwell. Fontana Modern Masters. Glasgow: Collins.